

Szeged felszabadulásának évfordulóján

Koszorúzási ünnepségek

Az MSZMP Szeged városi bizottsága, a Szeged városi tanács és a Hazafias Népfront Szeged városi bizottsága Szeged felszabadulásának 34. évfordulója tiszteletére tegnap, szerdán koszorúzási ünnepséget rendezett a Széchenyi téri és a Dugonics-temetőben levő szovjet hősi emlékműveknél, valamint a Belvárosi temetőben, a román hősi emlékműnél. A koszorúzásokon sok szegedi dolgozó vett részt.

Mind a négy emlékműnél elhelyezték a megemlékezés, a tiszteletadás koszorúját az MSZMP Csongrád megyei, Szeged városi és szegedi járási bizottságának, a Csongrád megyei és a Szeged városi tanács, a társadalmi és tömegszervezetek, a KISZ képviselői és a fegyveres testületek, s az ideiglenesen hazánkban állomásozó szovjet katonai alakulatok képviselői.

A Széchenyi téren a Kárázs utca felőli szovjet hősi emlékművet megkoszorúzták a Biológiai Kutatóintézet, a Kéziszerszámgár és az Új Élet Tsz képviselői. A tér északi oldalán levő emlékműnél elhelyezték a hála koszorúját a Gabonatermesztési Kutató Intézet, az egészségügyi intézmények, valamint a Csongrád megyei Vendéglátó Vállalat képviselői. A Dugonics-temetőben a szovjet hősi emlékműnél koszorúztak a Magyar Nemzeti Bank szegedi fiókjának, a Gyufagyár szegedi gyáregy-

Acs S. Sándor felvétele

Koszorúzás a Széchenyi téri szovjet hősi emlékműnél

ségének és a Szegedi Tervező Vállalatnak a képviselői. A Belvárosi temetőben a román hősi emlékművet megkoszorúzták a Szegedi Paprikafeldolgozó Vállalat, a Csongrád megyei Tervező Vállalat és a Számítástechnikai Vállalat dolgozói.

Az ünnepségek a szovjet hősi emlékműveknél a magyar és a szovjet, a román hősi emlékműnél a magyar

és román himnusszal kezdődtek, és az Internacionálé hangjaival fejeződtek be. A Széchenyi téren és a Belvárosi temetőben a munkásörkén zenekara, a Dugonics-temetőben a MÁV-zenekar játszott.

Az ünnepségek befejeztével katonai és munkásörkénységek tisztelegő menetben vonultak el az emlékművek előtt.

Magasnyomású víz Petőfitelepen

Ma már természetes igényünk, ha megnyitjuk a vízcsapot, kellő nyomással s mindig folyjon belőle a tiszta víz. Átmeneti zavarokat még csak megértünk, de ha egyre-másra akadozik a vízellátás — például az elöregedett rendszerben bizony gyakran előforduló csőtörés miatt —, szóva tesszük a tanácsadók beszámolóin a körzeti népfővezető aktívisták előtt. Akik aztán viszik tovább a kérést: vezessék be a magasnyomású vizet, újítsák fel a csővezetéket, szereljenek szivattyút a kutakba, attól függően, hogy mi lesz a jobb megoldás, s mennyi az erre a célra fordítható pénzügyi fedezet.

Igy lehetett ez Petőfitelepen is — meg is született az elhatározást követő döntés, majd a terv: a régi és az új telep, valamint az eddig társulati rendszerrel ellátott Baktó déli része kapjon az alacsony nyomású helyett magasnyomású vizet. A három ütemben megvalósítandó program első része október 10-én zárult — ettől kezdve ugyanis az új vezetékben folyik a magasnyomású víz.

A körülbelül 11 kilométer hosszú új vezeték építési költségei tetemesek: a szükséges 12 millió forintból ezért egy részt magukra kellett vállalniuk az érintett lakóknak is. Az úgynevezett lakossági hozzájáruláson kí-

vül — 4970 forint bevételeként, tehát nagyjából telkenként — a lakók feladata volt a telekhatáron belüli akna és mérőóra felszerelése is. Az OTP félmilliósi hitelkeretet és részletfizetési lehetőséget biztosított erre a célra, hogy a kispénzűek is időben gondoskodhassanak a magasnyomású víz bekötésének lehetőségéről. A júniusban kezdődött vízvezeték-építéssel a vízművek dolgozói hamarabb végeztek, mint a lakók az akna házilag elkészítésével, pedig arra 60 napnyi türelmi időt kaptak. (A mérőóra beszerelésére 30 napot hagytak.)

Az első ütemben érintett új-petőfitelepiek közül kettő-három hete még 35-en kapták meg az udvarias hangú sürgető levelet, s még október első hetében is tízen voltak, akik a többszöri értesítés ellenére sem intéz-

kedtek, mondván: nekik jó volt eddig is az alacsony nyomású víz, jó lesz ezután is. Csakhogy nincs víz a régi csőrendszerben október 10-étől! Arra ugyanis nincs mód — értelme sem lenne —, hogy két rendszert üzemeltessen a vízművek, amelynek dolgozói, meg a társadalmi szervezetek aktívistái igazán megtették a tőlük telhetőt a vonakodók meggyőzésében. Az új-petőfitepi „tapasztalatokon” okulva egyébként a második ütemet, a régi telep vízvezetékének építését csak akkor kezdik meg, ha — ahol még nincs — mindenütt felszerelik a telektulajdonos birtokához tartozó órát, megépítik az aknát. Mert néhány vonakodó miatt nem szeretnék várni a magasnyomású vízre olyan régóta váró több száz lakót.

P. K.

A norvég parlamenti küldöttség Kecskeméten

A Magyarországon tartózkodó norvég parlamenti küldöttség, Guttorm Hansen elnök vezetésével szerdán Kecskemétre látogatott. A delegációval együtt érkezett a megyeszékhelyre Raffai

Sarolta, az országgyűlés alnöke és Rolf Jerving, a Norvég Királyság budapesti nagykövete. A vendégeket a megyei tanácsházán Gajdócs István, a Bács-Kiskun megyei tanács elnöke tájékoztatta az ország legnagyobb területű megyéjének életéről, gazdasági fejlődéséről, a tanácsok munkájáról.

A norvég delegáció ezután Kecskemét és a környék nevezetességeivel ismerkedett. A norvég küldöttség kecskeméti programja ipari és mezőgazdasági üzemek látogatásával fejeződött be.

Révai József nevével

Dr. Tóth Dezső

kulturálisminiszter-helyettes beszéde

Az Oktatási és a Kulturális Minisztérium nevében köszöntöm mindannyiukat abból az alkalomból, hogy a szegedi Tarján 1-es számú általános iskola a magyar munkásmozgalom és szocializmus kiemelkedő alakjának, Révai Józsefnek a nevét veszi fel. Erre az nyújt alkalmat, hogy most töltené be 80. életévét — indokolt azonban ehhez egész élete és műve adott. Ha egy intézmény egy elhunyt személy nevével jelöli önmagát, az egyszerre jelent tiszteletadást és vállalást. Adott esetben tiszteletadást a lázadóból, antimilitaristából marxistává, kommunisztává lett Révai Józsefnek, aki egész életét, nagy tehetségét a párt, a munkásmozgalom harcának, a magyar társadalom felemelkedésének, végső soron a nemzetközi munkásmozgalomnak, a szocializmus ügyének szentelte: aki alapító tagja volt a Kommunisták Magyarországi Pártjának; aki a Tanácsköztársaság idején, majd a bécsi, prágai, moszkvai emigrációban, s az idehaza végzett illegális munka során börtönökben, szerkesztőségekben, előadói pódiumokon, szóval és tollal, gondolatával és cselekvéssel szolgálta a magyar nép ügyét.

Eleven, szórót kedvelő fiú volt — apellált a legfiatalabbak érdeklődésére a miniszterhelyettes —, akinek negyedik gimnazista korában egy súlyos meghűlés nyomán a szíve egy életre károsodott, de aki a szükségből erényt tudott kovácsolni. Hosszan tartó betegsége alatt fedezte fel a maga számára a szépirodalom, általában a könyvek örömeit. Amikor végzett, érdeklődésével ellentétben foglalkozást kellett választania: bankhivatalnoknak kényszerült. Rövid idő alatt nehezen oldódó magányosságából azonban epógiát kiverkedte magát, mint az anyagi okokból vállalt kényszerpályából. S ezt nemcsak azért volt képes megtenni, mert elvont értelemben „többré hivatott” volt, hanem mert tehetségének, ambíciójának szerves részét képezte a másokért érzett felelősség: mert szinte gyermekeivel is kötelességének érezte, hogy feleletet adjon a körülötte tomboló világháború káoszára és embertelenségére. Ez a társadalmi felelősségérzet, tel párosult tehetség volt az, ami hasonló gondolkodású társak keresésére ösztönözte, s akiket először Kassák Lajos körében, majd a Galilei Körben, azután a forradalmi szocialisták között, Korvin Ottó, Sallai Imre oldalán talált meg. Ezen az úton ért lázadó irodalmárból marxistává, lett háborúellenes röpiratfogalmazóból a Kommunisták Magyarországi Pártjának egyik alapító tagja, a Tanácsköztársaság Vörös Újságának politikai publicistája: talált rá, mint oly sokan, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom és a magyar szocialista forradalom útjára, arra a 20. századi forradalmár hívásra, amelyben a személyes tehetség a párt, a munkásmozgály ügyének szolgálataiban bontakozhatott ki, s amely személyiség és mozgalom kölcsönhatásában olyan eredményt mutathatott fel, aminek példáját társadalmunk ma is őrzi, többek közt egy iskola emlékeztető — tiszteletadó — elnevezésével is.

Ez az örökésgazdag, szerteágazó és elmentmondásoktól sem mentes, Az ünnepi megemlékezés ezért csak a legfontosabbat, a legmaradandóbbat emelheti ki, s ezt kétségtelenül Révai József harmincas, negvenes években írt történetpolitikai tanulmányai jelentik. Példaszerűen mutatkozt meg ezekben az írásokban, hogy egy értelmiségi felkészültséggel kommunisztának hogyan kell és lehet műveltségét, szellemi erejét a magyar és a nemzetközi munkásmozgalom harcának közvetlen szolgálatába állítani. E tanulmányok összessége — hangoztatta a kulturális miniszterhelyettes — gyakorlatilag példázta, hogy az intellektuális erő a pártosság vállalásával és érvényesítésével nem korlátozza, hanem felszabadítja önmagát. Tanulmányaiiban éppen a pártosság révén, történetiség és időszerség mintaszere — ezvmást erősítő — kölcsönhatásba léptek. Időszere szempontjai sohasem történelemtorzító vagy csonkító visszavetítések: történeti fejtegetései sohasem olcsó aktualitások voltak. A marxista Révai József mindig tudta, hogy a jelen eszméinek, törekvéseinek többek közt az is próbaköve, hogy mennyire képesek kulcsot adni a múlt teljes megértéséhez; s ugyanígy tudta azt is, hogy csak a múlt ellentmondásosan teljes objektív valósága csenghet össze a jelen marxista igazságával. Ha e nagy tanulmányosoron — a Szabó Ervinről szóló a Marx és a magyar forradalom címűtől a Kölcsei-, Petőfi-, Kossuth-, Adyról szólókon át a Marxizmus és népiességig, s az ezt követő publicisztikákig — tekintünk végig, a közös jellemző, egyben az érték lényegét, ennek a pártosság követelte teljes-

ség- és objektivitásigényben találhatjuk meg.

Amikor Révai József tisztázta a magyar polgári fejlődés sajátosságait, felszínre hozta a feudális közép osztály mégoly ellentmondásos, de polgári szerepét, ezzel együtt a magyar 48 mégoly ellentmondásos, de polgári jellegét, akkor ezzel arra is választ adott, hogy az 1918-as polgári forradalom betetőző szerepét követően igenis jogosult volt a szocialista forradalom, a Magyar Tanácsköztársaság. És világos elméleti válasszal támogatta a magyar kommunistáknak azt a felismerését és célkitűzését, hogy a két világháború között Magyarország haladó erői nem a polgárságtól, hanem a dolgozó osztályok összefogásától remélhetik a fasiszmussal szembeni eredményes szembeszállást, hogy nem egy polgári forradalomtól, hanem csakis egy szocializmushoz vezető népi demokratikus átalakulástól várhatók a történelmi érdekű ellentmondások történelmi feloldását. Elemzései lerántottak minden olyan leplet, ami a magyar reformkor és 48 sajátos ellentmondásait, osztálytűközéseit nacionalista illúziókkal, álhaszias miltosozokkal takarták el, s amelyek objektíve mindig a fasiszmust segítették. De bírálta és korrigálta azt a doktrínér marxista szemléletet is, amely az előtérbe állított osztályösszefüggéseket elvlaszította, végső soron s-embe állította a nemzeti függetlenség ügyével, a szabadságharccal.

A magyar történelmi sajátosságok feltárásának méltatása kapcsán. Révai tanulmányairól szólv, fontosnak tartotta dr. Tóth Dezső egy látszólatos elosztatását: Révai József elsősorban politikus, nem pedig irodalomtörténész volt. Így van ez akkor is — érvelt a miniszterhelyettes —, ha a marxista irodalomtudomány méltán épit tanulmányaira, merít eredményeiből. Hogy Révai társadalompolitikai érdekű mondanivalóját igen nagyvratéban irodalmi, az irodalommal — mindenekelőtt a magyar lírával — valamilyen módon összefüggő tanulmányokban fogalmazta meg, az csak a magyar fejlődési sajátosságokra érzékeny szellemére vall. Tanulmányainak elvi jelentőségét úgy is összegezhetnénk: szemben hozzájárult annak reprezentálásához és megértéséhez, hogy a kommunista politika, a munkásmozgály politikája — nemzeti politika. A felszabadulást közvetlenül követő években Lukács György mellett Révai szellemi kisugárzása volt — főként az értelmiségre — a legmagyobb. Éppen azért lehetett az, mert széles körben ismertté vált tanulmányainak szelleme, változatosan időszerséggel, most már a reakcióval leszámoló, a progressió erőt vitárvá is összefogó magyar demokrácia erősödését, s ezzel a népi demokrácia fordulat előkészítését támogatta. Tanulmányai ez időben nevezetesen tanítottak arra, hogy marxizmus és magvaság, munkásmozgály és nemzeti történelmi múlt és jövő hogyan fűgnek össze; egységesükért milyen harcot, kikkel és hogyan kell vívni. Tőle — igen nagy hatásokkal tőle is — tanultuk, hogyan kell és milyen színvonalon lehet társadalmi és ideológiai folyamatosat egymásra vonatkoztatni: embe-ri, költői magatartásokat, a nagy költészetek esztétikai jellemzőit is társadalompolitikai összefüggésekből eredeztetni. A politikai ideológiát és művészetet szüntelenül és a társadalmi cselekvés jegyén egymásra vonatkoztató kommunista magatartás emberi-szemleli példáját tanultuk tőle.

Igaz, voltak kísérletei, amelyekkel káros tendenciákat korlátozni kívánt, de azokat másfelől maga is segített világrahozni. Igaz: megnyilatkozásainak mindig szellemi rangja volt, de ez nem egyszer éppen a torzítások látszólagos hitelét növelte. Nyolcvanadik születésnapján, az iskolai névadás ünnepi hangulatában is a művének lényezése iránti tisztelet kötelez ennek kimondására. De ezen túlmenően az is, hogy tudatosítsuk: a személyes teljesítmények iránti elismerés sohasem szolgálhat ürügyül súlyos, a személyénél messze nagyobb érvényű politikai torzítások rehabilitálására. Ahogyan Révai József az 50-es évek végére korrigálta korábbi József Attila-képet, ahogyan — az egyidejű társadalompolitikai tanulságoktól aligha függetlenül — egyértelműen rajzolta ki a magyar forradalmi költészet Petőfi-Ady-József Attila vonulatát, és vonta vissza Bartókkal szembeni fenntartásait, arra enged következtetni: ő maga is megkezdte műve folvtonosságának önkritikán is alapuló kipénítését.

Beszéde végén dr. Tóth Dezső utalt Révai Józsefnek erős szálatok kötődő szegedi kapcsolataira, s azt kérte az iskola fiatalaitól, hogy becsülettel ápolják a rájuk bízott örökséget.

Elhunyt Friss István

Friss István, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának tagja, akadémikus, életének 78. évében, szívroham következtében szerdán váratlanul elhunyt. Temetéséről később intézkednek. (MTI)